

Asia: VN/23332/2026

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi datakeskusrekisteristä

Lausunnonantajan lausunto

Soveltamisala: 0,5 megawatin raja-arvo ja turvallisuuspoikkeus (1 §)

-

Ilmoitusvelvollisuuden ajankohta (5 §)

-

Ilmoituksen yhteydessä toimitettavat tiedot sekä tietojen toimittamisesta poikkeaminen (6 §)

Jos tarkoituksena on tuottaa viranomaisille riittävä kokonaiskuva Suomessa sijaitsevista ja suunnitteilla olevista datakeskuksista sekä niiden yhteiskunnallisista vaikutuksista, ei esitetty lista ole riittävän kattava, vaikka siinä nyt esitetyt tiedot ovat kaikki toki tarpeellisia.

Erityisesti momentin 6 kohdan nojalla ilmoitettavaksi esitetty arvio vuosittaisesta sähkönkulutuksesta ja sähkötehon tarpeesta ilmoitusta seuraavan viiden vuoden ajanjaksolla sekä kuvaus tulevista sähköverkko- ja infrastruktuuritarpeista ei riitä.

Datakeskuksilta on lisäksi pyydettävä vähintäänkin arviota sen omista investoinneista energiainfraan ja päästöttömään energiantuotantoon. Huoltovarmuuden näkökulmasta on erittäin tärkeää hahmottaa, kuinka paljon yritykset investoivat itse energiatuotantoon ratkaistakseen mm. potentiaaliset sähkötehotarvehaasteet.

Momentin 7 kohdassa esitetään ilmoitettavaksi tieto datakeskuksen rakennus- ja ylläpitovaiheen työllisyysvaikutuksista, joka tukisi myös datakeskusinvestointien alueellisten vaikutusten arviointia. Tämä on sinänsä kannatettavaa. Esityksestä puuttuu kuitenkin kokonaan ilmoitustieto datakeskusten valmistumisen jälkeisistä työllisyysvaikutuksista. Tämä on erityisen merkityksellinen

tieto pitkäaikaisia alueellisia vaikutuksia arvioitaessa. Tämä ilmoitusvelvollisuus pitää lisätä esitykseen.

Lisäksi pykälään on lisättävä uusi momentti, jossa datakeskukset veloitetaan arvioimaan ja ilmoittamaan toimintansa ympäristöhaitat (mm. maankäyttö-, biodiversiteetti- ja vesistövaikutukset) niin rakentamisvaiheen kuin itse keskuksen toiminnan aikana.

Esitetyt lisäykset eivät lisää ilmoitusvelvollisten hallinnollista taakkaa kohtuuttomasti.

Muutoksista ilmoittaminen ja muutosilmoitusten ajankohta (7 §)

-

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus, tietojenantovelvollisuus ja tietojen luovuttaminen (10, 11 ja 12 §)

-

Voimaantulon ajankohta sekä siirtymäaika rakentamisvaiheessa ja toiminnassa olevien datakeskusten osalta (15 §)

-

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävä ja sen resursointi

Jotta huoltovarmuuskeskus voisi toimia lain mukaisena rekisteri- ja valvontaviranomaisena mahdollisimman hyvin, pitäisi sille antaa mahdollisuus valvoa annettuja ilmoituksia Ruotsin mallin mukaisesti, eli antamalla oikeus valvontatehtävän edellyttämässä laajuudessa pääsyyn tarvittaessa datakeskuksen alueille, datakeskuksen tiloihin sekä muihin tiloihin, jotka eivät ole asumiskäytössä. Muutoinkin ilmoitusvelvollisuuden huolelliseen ja ajantasaiseen täytön valvontaan on panostettava resursseja.

Tämä edellyttäneen yhden henkilötyövuoden lisäresurssia.

Muut esitystä koskevat huomiot

Datakeskusrekisteri 3§ pykälässä esitetään säädettäväksi Huoltovarmuuskeskuksen ylläpitämästä data-keskusrekisteristä sekä rekisteriin tallennettavista tiedoista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin datakeskusrekisteriin tallennettavista tiedoista. Rekisteriin voitaisiin tallentaa 5 ja 7 §:n perusteella Huoltovarmuuskeskukselle ilmoitetut tiedot sekä tiedot, jotka Huoltovarmuuskeskus saa tämän lain 10, 11 ja 13 §:n nojalla, johon Energiavirastolta ja lisäksi

muilta viranomaisilta voitaisiin saada esimerkiksi luvitukseen liittyviä tietoja ml ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen.

13 pykälän mukaisesti ilmoituksen noudattamista voitaisiin tehostaa uhkasakolla.

SAK arvioi, että uhkasakon sijaan velvollisuuden laiminlyönnistä tulisi tuomita rikosoikeudellinen sakkorangaistus kuten Tanskassa. Se olisi vaikuttavampi toimi.

Lisäksi Huoltovarmuuskeskukselle pitäisi lain nojalla myöntää oikeus valvontatehtävän edellyttämässä laajuudessa päästä tarvittaessa datakeskuksen alueille, datakeskuksen tiloihin sekä muihin tiloihin, jotka eivät ole asumiskäytössä, kuten Ruotsissa.

4 §. Kansallinen tilannekuva

Jos tilannekuvan tarkoituksena on muodostaa ajantasainen ja mahdollisimman kattava kokonaiskuva Suomessa suunnitteilla, rakenteilla ja toiminnassa olevista datakeskuksista sekä niiden kehityksestä, niin puuttuu keskeisiä seikkoja. Ei riitä, että tilannekuva tukisi erityisesti datakeskusinvestointien, sähkönkäytön, infrastruktuuritarpeiden, huoltovarmuuden sekä digitaalisen infrastruktuurin kehityksen seurantaa ja ennakkointia.

Pykälän ensimmäiseen momenttiin pitäisi lisätä tilannekuvan kartoittamisen täsmentämiseksi ja laajemman ymmärryksen varmistamiseksi tiedot myös datakeskusinvestointien tarvittavista YVA:sta ja arvioiduista ympäristöhaitoista sekä arviot/skenaariot datakeskusinvestointien vaikutuksesta energian/sähkön riittävyyteen ja hintakehitykseen muulle teollisuudelle ja kotitalouksille. Datakeskuksilta pitää saada tietoa myös suunnittelemaastaan omasta energiatuotannosta ja infrahankkeista ml. jäähdytysmallit, hukkalämmön käyttöjärjestelmät jne.

Pykälän 2 momentissa esitetään säädettäväksi julkisen yhteenvedon julkaisemisesta. Esitetään, että Huoltovarmuuskeskus julkaisisi kerran vuodessa datakeskusten toimialakehitystä koskevan yhteenvedon. Asia on sinänsä kannatettava.

Koska tilanne alalla muuttuu kuitenkin huomattavan nopeasti, on julkaisemistahti liian harva.

Yhteenvedo olisikin perusteltua julkaista ainakin kaksi kertaa vuodessa.

Latvatalo Eveliina
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Työehdot-osasto johtava
asiantuntija Pia Björkbacka